

distinguished. The idea that during student age a person experiencing a peak of his emotional and volitional development is able to perform the most active social and cultural realization and thus can be effectively influenced by life-creativity educational environment is stressed. The examples of possible impact of life-creativity educational environment on development of a person, motivation to life success, effective performing social roles, self-development and self-fulfillment, productive living resulting from an individual life project are described.

Key words: life-creativity, life-creativity environment, life competence, self-fulfillment, high education establishments.

Стаття надійшла до редакції 24.08.2016 р.

Прийнято до друку 30.09.2016 р.

Рецензент – д.п.н., проф. Савченко С. В.

УДК 317.26

О. Л. Караман

НАПРЯМИ І ЗМІСТ ДІЯЛЬНОСТІ УНІВЕРСИТЕТУ В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ НА СХОДІ УКРАЇНИ

XXI століття – епоха постіндустріального, тобто інформаційного суспільства. Людина живе в потоці інформації, продукує й використовує різні інформаційні технології, що робить її все більш залежною від них. Усе частіше інформаційні технології використовуються для маніпулювання масовою свідомістю, впливу та управління людьми. Яскравим прикладом такого маніпулювання є гібридна війна в Україні, а її результатом – анексія Криму та втрата контролю над частиною територій Сходу України.

Багато державних і недержавних закладів, установ, організацій та підприємств змушені були переміститися на підконтрольну українській владі територію. Не винятком стали й вищі навчальні заклади та наукові установи, серед яких – Державний заклад «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».

У нових умовах функціонування змінилася місія університету, набули трансформації стратегічні цілі, напрями, зміст освітньої діяльності. Університет став не тільки освітньо-науковим, а й соціально-економічним та інформаційним центром розвитку і безпеки регіону.

Метою статті є узагальнення досвіду й визначення пріоритетних напрямів і змісту діяльності переміщеного вищого навчального закладу в умовах гібридної війни на Сході України.

Розкриваючи мету статті, ми намагалися відповісти на питання: що таке гібридна війна і яке місце в ній відводиться війні інформаційній; що

таке інформація та дезінформація і в чому полягає інформаційно-психологічний вплив на особистість; що таке інформаційно-психологічна протидія та яка роль освіти в ній; і, нарешті, які завдання стоять перед вищим навчальним закладом в умовах гібридної війни та евакуації?

Передусім зазначимо, що проблема гібридних війн з використанням інформаційно-психологічних впливів на населення й особистість не нова. Тільки за останні 25 років ми стали свідками таких війн, як Південноосетинська війна (1990 – 1992), Громадянська війна в Грузії (1990 – 1993), Карабахська війна (1991 – 1994), Війна в Хорватії (1991 – 1995), Збройний конфлікт у Придністров'ї (1992), Продовження громадянської війни в Афганістані (1992 – 2001), Осетино-інгушський конфлікт (1992), Грузино-абхазька війна (1992 – 1993), Боснійська війна (1992 – 1995), Перша чеченська війна (1994 – 1996), Косівська війна (1998 – 1999), Друга чеченська війна (1999 – 2009), війна в Грузії (2008), Війна на сході України (2014 – до сьогодні), Сирійська війна (2011 – до сьогодні) та ін. [12].

Незвичайний перебіг цих сучасних воєн свідчить про необхідність розгляду та врахування не тільки і не стільки суто військових аспектів, скільки політичних, соціокультурних, економічних, інформаційних, геополітичних фреймів конфліктів.

Так, багаторічна фальсифікація історії; навіювання населенню Сходу України відчуття особливості й унікальності жителів Донбасу, страху перед ефемерною загрозою «бандерівщини», «хунти», «карателів»; формування ворожого ставлення до всього Західного; відсутність адекватної інформаційної та культурної політики призвели до руйнації ціннісних орієнтацій та окупації свідомості у значної частини населення на Сході країни. А воєнна та інформаційна агресія – до зникнення у нього адекватної оцінки сучасних подій та усвідомлення себе частиною «руського миру».

Проаналізувавши великий масив наукових праць з проблеми гібридної війни (А. Дубина, В. Горбулін, К. Гринько, Ю. Костюченко, В. Лисенко, Н. Марута, О. Мануйло, М. Маркова, В. Остроухов, В. Панченко, О. Петренко, В. Петрик, М. Попов, В. Толубко, М. Требін, Д. Фролов, В. Щербак та ін.) ми спробували уточнити для себе низку питань, що пояснюють ситуацію, у якій опинилися, а також дають орієнтири для вибудовування нової стратегії розвитку університету в східноукраїнському регіоні в умовах евакуації.

За думкою вчених *гібридна війна* – це війна із поєднанням принципово різних типів і способів ведення війни, які скоординовано застосовуються задля досягнення спільних цілей. Типовими компонентами гібридної війни є застосування:

- класичних прийомів ведення війни з використанням збройних сил, військової техніки та ін.;
- нерегулярних збройних формувань – так званих повстанців, терористів, ополченців, бойовиків, «зелених чоловічків», партизан та ін.;

- інформаційної пропаганди [8, с. 43–51].

При цьому країна-агресор залишається публічно непричетною до розв'язаного конфлікту.

Гібридна війна – це тип конфлікту кінця XX – початку XXI століття. Вона починається задовго до власне бойових дій. Спочатку її «сіють» у душах та головах людей за допомогою агресивного й неперервного потоку інформації. Метою такої війни є не завоювання чи втримання території, а хаос, неперервний конфлікт і постійне генерування провокацій і постановочних для зомбі-ЗМІ військових подій.

Як зазначалося вище, невід'ємним й основним складником гібридної війни є *війна інформаційна*.

Саме в *інформаційній війні* відбувається побудова альтернативної (зомбі-) реальності, всередині якої є можливим перетворення свого співвітчизника (колегу, друга, навіть члена сім'ї) на ворога, «карателя», нелюдя, якого треба фізично знищити.

Глибинна сутність інформаційної війни – *ідентоцид*, тобто знищення національної-державної-громадянської ідентичності країни-суперника до такого стану, коли про нього можна сказати одне – ворог; переконання частини народу країни, а в ідеалі й частини народу супротивника в злих намірах іншої частини щодо своїх.

Проте не все населення стає жертвою ідентоциду. Маніпуляція реаліями в інформаційній війні відбувається так, що в неї попадають лише ті, що вписуються в зомбі-реальність [1–3; 8; 14; 15].

Аналізуючи події, що сталися на нашій рідній землі, з *освітньої та психолого-педагогічної* позицій, можемо сказати, що основною причиною легкої окупації нашої території стали низький рівень освіченості й вихованості громадян, а разом з ним – відсутність у них елементарних знань із закономірностей соціального й економічного розвитку суспільства і держави; нерозвиненість або недорозвиненість таких психічних процесів, як здатність до критичного аналізу, проведення аналогій подій в інших країнах, що вже зазнали подібної агресії; невміння прогнозувати розвиток соціальної й особистої ситуації; маргінальність, тобто невизначеність у приналежності до певної нації і держави; інфантилізм, що полягає в соціально-психологічній незрілості, схильності шукати причини своїх проблем у непорядності влади, обставинах, що склалися, а не в собі та своїй пасивності, роз'єднаності, неорганізованості, бездіяльності, лінивості, байдужості до особистісного розвитку та розвитку суспільства та легкому захопленні марними мріями про те, що хтось прийде і вирішить за нього всі проблеми або «спустить з небес неземні блага».

Прикро, що завдяки слабкій інформаційній політиці на Сході України, відсутності достойного інформаційного спротиву брудним інформаційним атакам, майже не було висвітлено й доведено до всього населення України й світу громадянську позицію іншої частини людей Сходу України, набагато більшої й прогресивнішої. За кадром

залишилися масові мітинги «За єдину Україну» уже під час окупації, виступи в ЗМІ відомих освітян, науковців, студентів, підприємців, представників малого і середнього бізнесу, простих людей; героїчні вчинки проукраїнських ЗМІ на фоні переслідувань і ще багато іншого.

І допоки ми не контролюємо інформаційний простір на власній території, ми не можемо розраховувати на підтримку там власного населення. А це означає постійне підкріплення терористів з боку зомбованого населення.

І так, основним складником гібридної війни є війна інформаційна. А що ж таке інформація?

Відповідно до Закону України «Про інформацію» та етимологічного походження терміну *інформація* (від лат. «*informatio*» – роз'яснення; виклад фактів, подій; витлумачення) – це будь-які відомості та дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді, а також знання, які отримує споживач (суб'єкт) у результаті сприйняття і переробки цих відомостей та даних, незалежно від форми їх подання [5].

У більш широкому сенсі під інформацією розуміють оброблені та осмислені дані та відомості, а також знання або висновки, що отримані на основі їх подання, незалежно від форми подання.

Інформація поширюється з метою її доведення до необмеженого кола осіб. Вона поширюється друкованими (пресою), електронними, аудіовізуальними, а також мультимедійними *засобами масової інформації (ЗМІ)*. Військово-політичне керівництво РФ ще задовго до застосування своєї зброї проти України почало транслювати через ЗМІ брехливі, спеціально спотворені дані та відомості у вигляді *dezінформації* – свідомо хибної, неправдивої інформації, що поширюється з метою введення в оману. Так почалася *інформаційна боротьба* – комплекс скоординованих заходів, які проводяться державою та окремими особами з метою завоювання і утримання інформаційної переваги над противником шляхом впливу на його інформаційну інфраструктуру і інформацію, що в ній існує, а також підриву морально-психологічної стійкості населення противника з одночасним захистом від аналогічного впливу з його боку. *Формами* ведення інформаційної боротьби є: інформаційна війна, інформаційна кампанія; інформаційна операція; інформаційний удар; інформаційна акція; інформаційна атака; інформаційний захід. Різновидом інформаційної операції, де інформація впливає на людину, є інформаційно-психологічна операція [4; 10; 14].

Інформаційно-психологічна операція (ІПСО) – система узгоджених та взаємопов'язаних за метою, завданнями, об'єктами і часом інформаційних акцій, атак і заходів, що проводяться одночасно або послідовно за єдиними замислом і планом для вирішення завдань інформаційно-психологічного впливу на цільову аудиторію. ІПСО проводяться і в мирний час, і в особливий період, ще задовго до початку

відкритих бойових дій. А з початком бойових дій ІПСО мають завдання їх інформаційно-психологічного забезпечення.

Інформаційно-психологічна зброя – вид інформаційної зброї як сукупність засобів, форм, способів та прийомів прихованого впливу (маніпулювання) інформацією в інформаційному просторі протиборчої сторони (зокрема через ЗМІ) для ураження індивідуальної і масової свідомості та підсвідомості людей, з метою зміни їх поведінки [8, с. 43–51].

Головне завдання ІПСО полягає в маніпулюванні масами. На оперативному рівні мета ІПСО – вплинути на рішення противника таким чином, щоб він не знав, що на нього впливали, а вважав це рішення своїм власним.

Інформаційно-психологічний вплив – це вплив на свідомість інформаційно-психологічними або іншими засобами, який викликає трансформацію психіки, зміну поглядів, думок, відносин, ціннісних орієнтацій, мотивів, стереотипів особистості з метою вплинути на її діяльність і поведінку. Кінцевою його метою є досягнення певної реакції, поведінки (дії або бездіяльності) особистості, яка відповідає цілям психологічного впливу [10; 11; 14].

Вплив інформаційного простору на особистість може здійснюватись різними *способами*, серед яких слід виділити: *дезінформацію*, поширення чуток, залякування (терор), емоційне придушення, ініціювання агресивних емоційних станів, демонстрацію, маніпуляцію.

Сутність *дезінформації* полягає у навмисному наданні суб'єктом свідомо зміненої інформації об'єкту з метою його дезорієнтації. Для дезінформації особистості свідомо надають помилкові дані.

Таким чином, інформаційно-психологічний вплив містить у собі сукупність методів, видів і способів, уміле використання яких дозволяє ефективно впливати на поведінку особистості, особливо у незвичайних умовах.

Способом протидії негативному інформаційному впливу на свідомість та психіку особистості є *інформаційно-психологічна протидія* – це складова інформаційно-психологічної боротьби, спрямована на власну аудиторію, яка одночасно є мішенню для спеціальної пропаганди (інформаційно-психологічних операцій) противника, з метою нейтралізації або зведення до мінімуму ефекту від ворожого інформаційно-психологічного впливу. Вона включає комплекс заходів, спрямованих на захист певної системи світоглядних орієнтирів, настанов, стереотипів, на основі яких ґрунтується високий морально-психологічний стан особистості та здатність Українського народу до опору агресору [8, с. 43–51].

Освіта, зокрема *вища*, нині не в меншій мірі, ніж будь-яка інша сфера, є об'єктом інформаційної війни. Але освіта не лише пасивний об'єкт, жертва цієї агресії; вона має потенціал бути активним суб'єктом інформаційної протидії. Тому в контексті інформаційної війни освіту

потрібно розглядати не лише як ціль для атак, але також як стратегічний ресурс для перемоги.

Інформаційна війна в освіті – це, першою чергою, боротьба за молодь, її свідомість, мислення.

Не випадково, основним осередком інформаційно-психологічної протидії на території, що залишилася підконтрольною українській владі, стає *вищий навчальний заклад, тимчасово переміщений* на цю територію.

В умовах гібридної війни університет стає не тільки освітньо-науковим і культурним центром розвитку регіону, а й активним учасником процесу сприяння зупиненню конфлікту на Сході України, ефективним суб'єктом забезпечення інформаційної безпеки в регіоні, соціально-психологічного й педагогічного захисту найбільш вразливих категорій населення, перебираючи в багатьох випадках на себе функції держави.

Так, у галузі *освітньої діяльності* перед ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» відразу після евакуації постали завдання:

- розвитку університету як регіонального освітнього, наукового, соціокультурного центру;
- розробки гнучкої, змішаної системи освіти на основі поєднання очної і заочної форм навчання з дистанційною та залучення до навчання студентів з різних регіонів України, з різних куточків світу, на будь-якому етапі життєвого та професійного шляху;
- підвищення ролі національно-патріотичного виховання молоді;
- залучення до навчання абітурієнтів з тимчасово неконтрольованої території через Освітній центр «Донбас – Україна»; абітурієнтів з числа військовослужбовців;
- підвищення рівня університетської мобільності, тобто створення системи взаємообміну студентів з метою залучення студентської молоді до національно-культурних традицій різних регіонів України, формування у студентів шанобливого й толерантного ставлення до наявного в Україні різноманіття культурних традицій;
- залучення викладачів і студентів до участі в міжнародних грантах, програмах, стажування за кордоном;
- розбудови системи забезпечення якості освіти та підвищення на цій основі освітнього потенціалу тощо.

І за 2,5 роки евакуації, станом на 2016 рік, університет не тільки повністю відновився в сукупності всіх напрямів діяльності, а й випередив багато найпрестижніших вітчизняних вишів у використанні сучасних освітніх технологій. Зокрема, в університеті створено й функціонує сайт дистанційного навчання на основі використання електронної платформи Moodle; розроблено близько 15 тисяч дистанційних курсів із засобами контролю та самоконтролю якості знань та практичних умінь студентів; створено «віртуальний університет» в українському сегменті кіберпростору, на базі якого розроблено понад 500 комп'ютерних тестів

для проведення державних і вступних екзаменів; введено в повсякденну практику проведення онлайн-лекцій у реальному часі для всіх спеціальностей університету.

У науці поживався інтерес до досліджень у соціо-гуманітарній та інформаційній галузях. З'явилася необхідність для розвитку досліджень у галузі сільського господарства; залучення бізнесу до досліджень в аграрній сфері, сфері енергозбереження, використання альтернативних джерел енергії, збереження довкілля тощо; комерціалізації результатів наукової діяльності для укріплення й розвитку матеріально-технічної й інформаційної бази університету.

Особливо важливою стає *соціальна місія* університету. Тут перед нами постали завдання: розвитку університету як центру продукування й поширення науково обґрунтованої, об'єктивної інформації та інформаційної безпеки в регіоні; розробки та впровадження ефективних інформаційних технологій, зокрема на основі використання ЗМІ, сайту університету, розробки нового сайту, соціальних мереж; залучення різнопрофільних соціальних інститутів тощо.

Університет став майданчиком для взаємообміну досвідом та культурними традиціями між освітянами, науковцями, діячами мистецтва і культури, фізкультури і спорту з різних регіонів України. У процесі співпраці поступово розвінчується міф про полярність Сходу і Заходу, а також мінімізується недовірливе ставлення місцевого населення до Збройних сил України.

Університет став основним кадровим ресурсом для соціального, педагогічного й психологічного захисту населення, зокрема двох найбільш незахищених й кризових категорій – внутрішньо переміщених осіб (особливо сімей з дітьми) та військовослужбовців.

Так, *внутрішньо переміщені особи* (ВПО) зазнали різний рівень психологічної травматизації внаслідок збройного конфлікту, тривалого перебування в зоні військових дій, потрапляння під обстріли, втрати (поранення) членів родини, домівки, друзів, найближчого соціального оточення тощо.

Військовослужбовці, звільнені з військової служби, учасники бойових дій та антитерористичної операції (АТО) також зазнали психологічних травм внаслідок інтенсивних бойових дій, застосувань важкої зброї, тактики дій повних бойових підрозділів, а також довготривалий час перебування в зоні АТО.

Наразі університет забезпечує кадрами роботу двох центрів, відкритих міжнародними організаціями в м. Старобільську: Луганське відділення Міжнародної благодійної організації «СОС Дитяче Містечко» та Центр психосоціальної адаптації.

Так, у межах діяльності Міжнародної благодійної організації «СОС Дитяче Містечко» вже другий рік поспіль діють *Програми*:

- Медико-психологічна реабілітація та соціальна допомога сім'ям, які потрапили у складні життєві обставини (СЖО) та сім'ям внутрішньо

переміщених осіб (ВПО) із зони проведення АТО, а також сім'ям із дітьми, що залишилися на окупованій території (за підтримки Австрії);

- Укріплення громад для забезпечення потреб вразливих сімей на півночі Луганської області (за підтримки ЮНІСЕФ);

- Надання кваліфікованих психологічних послуг внутрішньо переміщеним дітям та сім'ям у Старобільську та Северодонецьку Луганської області (за підтримки Австрії, США, Японії).

Другий центр – Центр психосоціальної адаптації також працює з найбільш уразливими категоріями, зокрема ВПО та військовослужбовцями.

Отже, майже за 3 роки евакуації, в умовах гібридної війни, університет став центром розвитку регіону – освітнього, наукового, соціокультурного, інформаційного. За цей час накопичено чимало досвіду, проведено низку Міжнародних і Всеукраїнських науково-практичних конференцій, видано багато матеріалів за їх результатами. Наразі науковцями університету розпочато дослідження гібридної війни в міждисциплінарному вимірі.

Таким чином, розкриваючи тему й мету статті, нами було з'ясовано особливості гібридної війни, основним компонентом якої є інформаційна війна, під якою розуміємо комплекс скоординованих заходів, що проводяться державою та окремими особами з метою завоювання і утримання інформаційної переваги над противником шляхом впливу на його інформаційну інфраструктуру і інформацію, що в ній існує, а також підризу морально-психологічної стійкості населення противника з одночасним захистом від аналогічного впливу з його боку. Сутністю інформаційної війни є ідентоцид, тобто знищення національної-державної-громадянської ідентичності країни-суперника до такого стану, коли про нього можна сказати одне – ворог; переконання частини народу країни, а в ідеалі й частини народу супротивника в злих намірах іншої частини щодо своїх; вплив на свідомість інформаційно-психологічними засобами, який викликає трансформацію психіки, зміну поглядів, думок, відносин, ціннісних орієнтацій, мотивів, стереотипів особистості з метою вплинути на її діяльність і поведінку.

Одним з основних учасників процесу сприяння зупиненню конфлікту на Сході України, забезпечення інформаційної безпеки в регіоні, соціально-психологічного й педагогічного захисту найбільш вразливих категорій населення стає переміщений на підконтрольну українській владі територію вищий навчальний заклад. В умовах гібридної війни університет стає центром розвитку регіону – освітнього, наукового, соціокультурного, інформаційного.

Тому перед університетом стоїть завдання розробки стратегії та конкретних рекомендацій виходу з конфлікту та реінтеграції неконтрольованої території в правове, соціальне, економічне, освітнє, інформаційне поле України.

Список використаної літератури

- 1. Воробйова І. В.** Інформаційно-психологічна зброя як самостійний засіб ведення інформаційно-психологічної війни / І. В. Воробйова // Системи озброєння і військова техніка. – 2010. – №1 (21). – С. 141–144. **2. Горбулін В.** «Гібридна війна» як ключовий інструмент російської геостратегії реваншу / В. Горбулін // Дзеркало тижня – Україна. – 2015. – №2 (24 січня). – С. 3. **3. Гринько К.** Інформаційно-психологічна агресія як різновид інформаційно-психологічного впливу. Аналіз форм і засобів здійснення у інфопросторі України та стратегії протидії [Електронний ресурс] / К. Гринько. – Режим доступу : <http://asyan.org/potra/> – Назва з екрану. **4. Дубина А. М.** Інформаційно-психологічні війни і їх вплив на масову свідомість / А. М. Дубина. – К. : НТУУ «КПІ», 2011. – 57 с. **5. Закон України** «Про інформацію» від 13.01.2011 № 2938-VI (зі змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://document.ua/pro-vnesennja-zmin-do-zakonu-ukrayini-pro-informaciyu-doc44909.html>. – Назва з екрану. **6. Лисенко В. В.** Проблеми інформаційної незалежності держави / В. В. Лисенко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.politik.org.ua/vid/magcontent.php3?m=1&n=59&c=1318>. – Назва з екрану. **7. Нарис** теорії і практики інформаційно-психологічних операцій : навч. посіб. / Дзюба М. Т., Жарков Я. М., Ольховой І. О., Онищук М. І. / під заг. ред. В. В. Балабіна. – К. : ВІТІ НТУУ «КПІ», 2006. – 472 с. **8. Методичні матеріали** з воєнно-ідеологічної підготовки особового складу збройних сил України на 2015 навчальний рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : mil.univ.kiev.ua/files/67_1074163600.doc. – Назва з екрану. **9. Панченко В. М.** Інформаційні операції в асиметричній війні Росії проти України: підходи до моделювання / В. М. Панченко // Інформація і право. – 2014. – №3(12). – С. 13–16. **10. Петрик В.** Небезпеки особистості в інформаційному просторі / В. Петрик, Я. Жарков, М. Дзюба // Юридичний журнал. – 2007. – № 2. – С. 45–46. **11. Петрик В.** Сутність інформаційної безпеки держави, суспільства та особи [Електронний ресурс] / В. Петрик // Юридичний журнал. – 2009. – №5. – Режим доступу : <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=3222>. – Назва з екрану. **12. Список** війн ХХ століття. Список війн ХХІ століття [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://uk.wikipedia.org>; <http://znaimo.com.ua>. – Назва з екрану. **13. Толубко В. Б.** Складові інформаційної боротьби / В. Б. Толубко, А. О. Рось // Наука і оборона. – 2002. – № 2. – С. 23–28. **14. Третякова В.** Психонасильство та психотерор як міжнародно-правові глобальні біоетичні проблеми: їх профілактика в сучасному суспільстві [Електронний ресурс] / В. Третякова // Віче. Журнал Верховної Ради України. – 2013. – № 4. – Режим доступу : <http://www.viche.info/journal/3530/>. – Назва з екрану. **15. Шевчук П.** Інформаційно-психологічна війна Росії проти України: як їй протидіяти / П. Шевчук // Науковий вісник «Демократичне самоврядування». – 2014. – Вип. 13. – С. 1–11.

Караман О. Л. Напрями і зміст діяльності університету в умовах гібридної війни на Сході України

У статті розкрито напрями і зміст діяльності університету в умовах гібридної війни на Сході України.

З'ясовано, що основним компонентом гібридної війни є інформаційна війна – комплекс скоординованих заходів, що проводяться державою та окремими особами з метою завоювання і утримання інформаційної переваги над противником шляхом впливу на його інформаційну інфраструктуру і інформацію, що в ній існує, а також підриву морально-психологічної стійкості населення противника з одночасним захистом від аналогічного впливу з його боку.

Доведено, що одним з основних учасників процесу сприяння зупиненню конфлікту на Сході України, забезпечення інформаційної безпеки в регіоні, соціально-психологічного й педагогічного захисту найбільш вразливих категорій населення є переміщений на підконтрольну українській владі територію вищий навчальний заклад. В умовах гібридної війни університет стає центром розвитку регіону – освітнього, наукового, соціокультурного, інформаційного.

Ключові слова: гібридна війна, інформаційна війна, інформаційно-психологічна операція, університет, регіон.

Караман Е. Л. Направления и содержание деятельности университета в условиях гибридной войны на Востоке Украины

В статье раскрыты направления и содержание деятельности университета в условиях гибридной войны на Востоке Украины.

Установлено, что основным компонентом гибридной войны является информационная война – комплекс скоординированных мероприятий, проводимых государством и отдельными лицами с целью завоевания и удержания информационного превосходства над противником путем воздействия на его информационную инфраструктуру и информацию, которая в ней существует, а также подрыва морально-психологической устойчивости населения противника с защитой от аналогичного воздействия с его стороны.

Доказано, что одним из основных участников процесса содействия остановке конфликта на Востоке Украины, обеспечения информационной безопасности в регионе, социально-психологической и педагогической защиты наиболее уязвимых категорий населения является перемещенное на подконтрольную украинской власти территорию высшее учебное заведение. В условиях гибридной войны университет становится центром развития региона – образовательного, научного, социокультурного, информационного.

Ключевые слова: гибридная война, информационная война, информационно-психологическая операция, университет, регион.

Karaman O. Directions and Activity Content of the University in Conditions of Hybrid Warfare in East Ukraine

The article reveals the direction and activity content of the university in conditions of hybrid warfare in East Ukraine. It was found that the main component of hybrid warfare is the information warfare is a set of coordinated activities carried out by the state and individuals to conquer and retain information superiority over the enemy by acting on its information infrastructure and information that it exists, and undermine the moral and psychological population of resistance of the enemy while protecting the similar impact with its side. Proved that one of the main actors promoting stopping the conflict in East Ukraine, information security in the region, social and psychological and pedagogical protect the most vulnerable groups have moved to the Ukrainian authorities controlled by area university. In conditions of hybrid warfare University became the center of the region is educational, scientific, social and cultural, information.

Key words: hybrid warfare, information warfare, information and psychological operation, university, region.

Стаття надійшла до редакції 18.08.2016 р.

Прийнято до друку 30.09.2016 р.

Рецензент – д.п.н., проф. Савченко С. В.

УДК 378.22:7.072.7

Н. В. Сулаєва

**ФОРМУВАННЯ СВІТОГЛЯДНИХ ОРІЄНТАЦІЙ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ В УМОВАХ ОТРИМАННЯ
НЕФОРМАЛЬНОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ**

Сучасна техногенно-інформаційна епоха характеризується насиченням світового простору надзвичайно великим потоком відомостей, які заповнюють усі сфери людського життя. Це, безумовно, має позитивний вплив на суспільний розвиток, зокрема, на розквіт демократії, злет національної свідомості, вияв сили людського духу та життєствердження. Водночас пронизування особистісного простору молоді людини надмірною, деколи дегуманізованою техніко-операційною інформацією, почасти викликає негативні або суперечливі трансформації особистості, наприклад, формування цілераціональності, калькулятивності, цинічності тощо. Одним із ефективних шляхів підготовки молодого покоління до повноцінного життя в умовах розвитку інформаційного суспільства є високий рівень світоглядних орієнтацій вихователів, учителів, психологів, соціальних працівників, котрі організують навчально-виховний процес в різних типах освітніх закладів.